

Ný vegalög nr. 80/2007

Helstu breytingar og nýmæli

GILDISTAKA

- Lögin taka gildi **1. janúar 2008**.
- Þá falla úr gildi eldri vegalög nr. 45/1994.

MARKMIÐ LAGANNA

- Markmið laganna er að setja reglur um vegi og veghald sem stuðla að greiðum og öruggum samgöngum.

GILDISSVIÐ

- Ákvæði laganna gilda um vegi sem ætlaðir eru til umferðar ökutækja og veghald þeirra. Ákvæði laganna gildi einnig eftir því sem við getur átt um vegi og stíga sem ætlaðir eru til annarrar umferðar.

BREYTT SKIPURIT VEGAGERÐARINNAR?

- Eftirfarandi breyting með nýju lögnum kann að hafa í för með sér breytingar á skipuriti Vegagerðarinnar.
 - Stofna skal nýja óháða deild sem skal sjá um innra eftirlit með veghaldi stofnunarinnar. Skal deild þessi heyra beint undir vegamálastjóra.

SKILGREININGAR:

- Í lögnum er að finna skilgreiningar á nokkrum meginhugtökum s.s.:
 - **Býli:** Íbúðarhúsnæði þar sem föst búseta er og skráð lögheimili.
 - **Notkunargjald:** Gjald sem greitt er fyrir notkun vega, t.d. mælt eftir eignum km, tíma dagsins, stærð ökutækis eða umhverfisáhrifum.

- **Umferðaröryggisstjórnun vega:** Aðferðir til að auka umferðaröryggi, svo sem umferðaröryggismat, umferðaröryggisrýni, lagfæring slysastaða og umferðaröryggisúttekt.
- **Veggjald:** Gjald sem greitt er fyrir rétt til að nota tiltekinn veg eða vegarkafli, á tilteknum tíma í tiltekin skipti.
- **Veghald:** Forræði yfir vegi og vegsvæði, þ.m.t. vegagerð, þjónusta og viðhald vega.
- **Veghaldari:** Sá aðili sem hefur veghald vegar.
- **Vegtengigjald:** Gjald sem veghaldari getur lagt á fasteignareiganda vegna lagningar héraðsvegar að býli eða atvinnustarfsemi.
- **Vegur:** Akbraut, sem er sá hluti vegar sem er fyrst og fremst ætlaður fyrir umferð ökutækja, öll önnur mannvirki og vegsvæði sem að staðaldri eru nauðsynleg til þess að vegur sé varanlegur, unnt sé að halda honum við og hafa af honum sem fyllst not.
- **Þéttbýli:** Svæði sem fellur undir skilgreiningu þéttbýlis samkvæmt skipulagslögum.

INNRA EFTIRLIT MEÐ VEGHALDI – NÝ DEILD

- Í lögunum er mælt fyrir um að innan Vegagerðarinnar skuli vera starfrækt óháð deild sem heyri beint undir vegamálastjóra og skal þessi deild sjá um innra eftirlit með veghaldi stofnunarinnar, þ.m.t. umferðaröryggi vega.

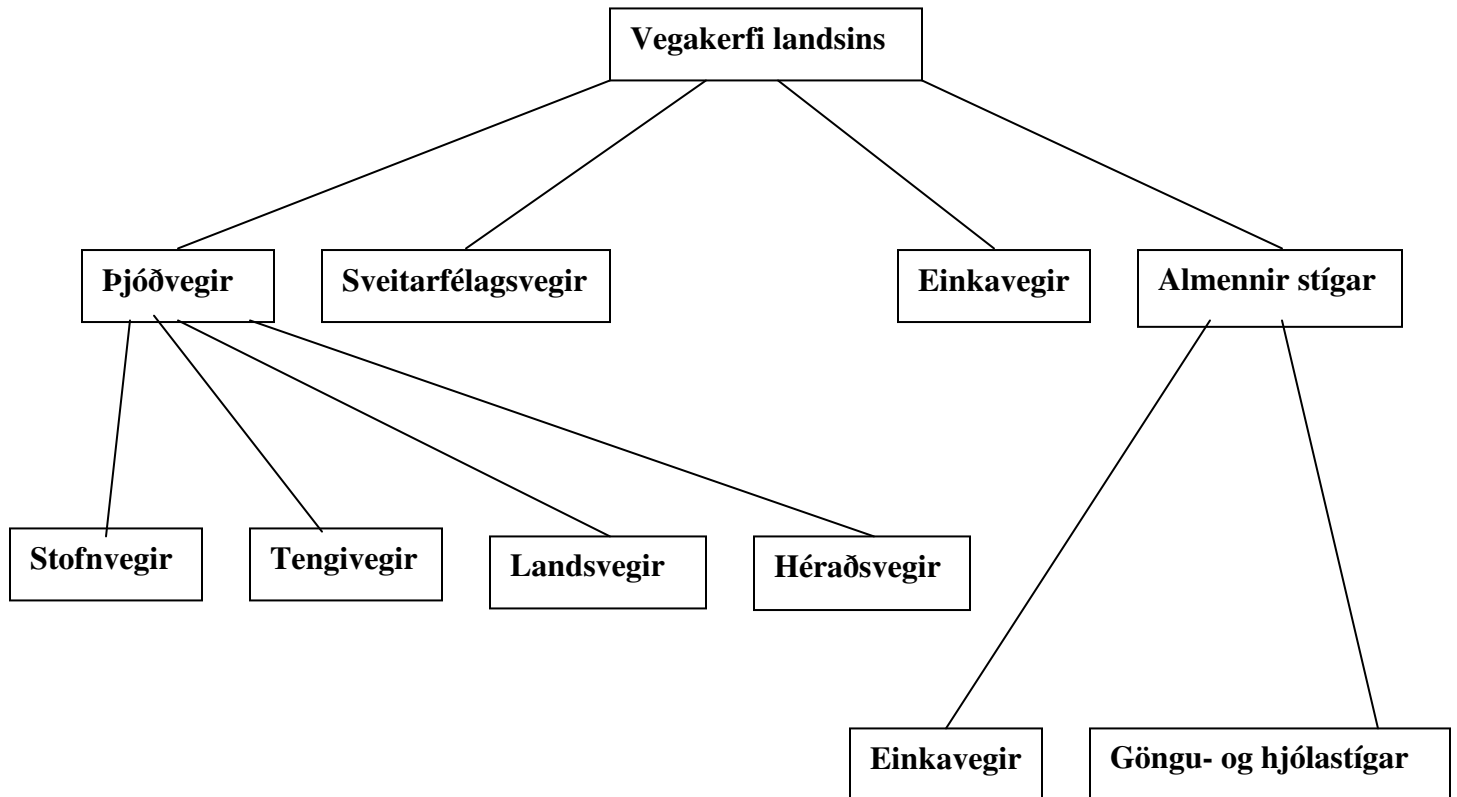
HELSTU VERKEFNI:

- Helstu verkefni Vegagerðarinnar eru að meginstofni til þau sömu og verið hafa. Sérstök upptalning þeirra í lögunum er þó **nýmæli**, sbr. 5. gr.:
 - A. *Veghald þjóðvega*
 - B. *Aðstoð við ráðherra við mótun og framkvæmd stefnu stjórnvalda í samgöngumálum*
 - C. *Vinna í samræmi við markmið samgönguáætlunar hverju sinni*
 - D. *Skipting fjárveitinga til annarra vega en þjóðvega sem ætlaðir eru til almennrar umferðar og kostaðir eru af fé ríkisins, allt eftir nánari staðfestingu ráðherra.*
 - E. *Umsjón með rannsóknum og þróun á sviði vegamála*
 - F. *Rekstur ferja og flóabáta sem koma í stað þjóðvegasambands*
 - G. *Umsjón og eftirlit með útboðum á almenningsgöngum sem njóta ríkisstyrkja*
 - H. *Umsjón með leyfisskyldri starfsemi samkvæmt öðrum lögum.*

HEIMILD TIL BREYTINGA Á REKSTRARFORMI:

- Í 3. mgr. 5. gr. laganna er kveðið á um að Vegagerðinni sé heimilt með samþykki ráðherra að stofna félag eða félög sem hafi það hlutverk að sinna framkvæmda- og þjónustuverkefnum stofnunarinnar. Um **nýmæli** er að ræða.

VEGAKERFIÐ:

ÞJÓÐVEGIR:

- **Breyting hefur orðið á skilgreiningu ÞJÓÐVEGA samkvæmt 8. gr. vegalaga nr. 80/2007, sbr. 7. gr. eldri vegalaga nr. 45/1994.**
- *Þjódvegir eru þeir vegir sem ætlaðir eru almenningi til frjálstrar umferðar, haldið er við af fé ríkisins og upp eru taldir í vegaskrá.*
- **Breytingar hafa orðið á skilgreiningum vegaflokka.**
- **STOFNVEGIR** -> *Stofnvegir eru hluti af grunnkerfi samgangna eins og það er skilgreint í samgönguáætlun hverju sinni. Til stofnvega teljast vegir sem tengja*

saman byggðir landsins. Við það vegakerfi sem þannig fæst skal tengja þéttbýlisstaði með um það bil 100 íbúa eða fleiri. Til stofnvega teljast einnig umferðarmestu vegir sem tengja saman sveitarfélög á höfuðborgarsvæðinu. Einnig vegir á hálendinu sem mikilvægir eru fyrir flutninga og ferðaþjónustu. Þar sem stofnvegur endar í þéttbýli skal hann ná að fyrstu þvergötu sem tilheyrir gatnakerfi þéttbýlisins og enda þar. Þó er heimilt að láta stofnveg ná til flugvallar og hafnar sem mikilvæg eru fyrir ferðaþjónustu og flutninga.

➤ Helstu breytingar:

- Vegir sem tilheyra grunneti skv. samgönguáætlun.
- Núverandi stofnvegir verða flestir áfram þjóðvegir.
- Nokkrir tengivegir verða stofnvegir.
- Nokkrir landsvegir verða stofnvegir
 - ✓ Kjalvegur
 - ✓ Sprengisandsleið
 - ✓ Fjallabaksleið nyrðri
 - ✓ Kaldadalsvegur
- Breytt skilgreining á þjóðvegum í þéttbýli

Áhersla er lögð á nýja skilgreiningu á þjóðvegum í þéttbýli.

- Þar sem stofn- eða tengivegur endar í þéttbýli skal hann ná að fyrstu þvergötu sem tilheyrir gatnakerfi þéttbýlisins og enda þar.
- Undantekning: Flugvellir/hafnir í grunneti.

Þjóðvegir á höfuðborgarsvæðinu:

- Umferðarmestu vegir sem tengja saman sveitarfélög.

- **TENGIVEGIR** -> Tengivegir eru vegir utan þéttbýlis sem liggja af stofnvegi á stofnveg eða af stofnvegi á tengiveg og eru a.m.k. 10 km langir, vegir sem tengja landsvegi við stofnvegi, vegir sem ná til þéttbýlissaða með færri en 100 íbúa og tengja þá við stofnvegakerfið, vegir að helstu flugvöllum og höfnum sem mikilvægar eru fyrir flutninga og ferðaþjónustu, og vegir að ferjuhöfnum ef þeir eru ekki stofnvegir, vegir að þjóðgördum og innan þeirra og vegir að fjölsóttum ferðamannastöðum utan þéttbýlis. Þar sem tengivegur endar í þéttbýli skal tengja hann fyrstu þvergötu sem tilheyrir vegakerfi þéttbýlisins og enda þar.

➤ Helstu breytingar:

- Liggja af stofnvegi á stofnveg eða af stofnvegi á tengiveg
- Tengivegir eru a.m.k. 10 km langir – nýmæli.
- Tengja landsvegi við stofnveg
- Tengja flugvelli og hafnir sem mikilvægar eru fyrir flutninga og ferðaþjónustu
- Tengja ferjuhafnir utan grunnets

- Vegir innan þjóðgarða nú tengivegir en voru áður landsvegir – nýmæli
- Vegir að fjölsóttum ferðamannstöðum utan þéttbýlis nú tengivegir en voru áður landsvegir – nýmæli.

HÉRAÐSVEGIR -> *Héraðsvegir eru vegir sem liggja að býlum, atvinnustarfsemi, kirkjustöðum, opinberum skólum og öðrum opinberum stofnunum utan þéttbýlis sem ákveðnir eru á staðfestu skipulagi og taldir upp í vegaskrá. Héraðsvegur skal aldrei ná nær framangreindum stöðum en 50 m ef hann endar þar. Jafnframt er heimilt að taka í tölu héraðsvega vegi að sumarbústaðahverfum sem tengja að minnsta kosti 30 bústaði við þjóðveg.*

➤ Helstu breytingar:

- Flestir héraðsvegir áður safnvegir.
- Vegir að býlum þar sem föst búseta er, kirkjum og opinberum stofnunum í dreifbýli – safnvegir skv. eldri vegalögum nr. 45/1994.
- Vegir að stöðum í dreifbýli þar sem atvinnustarfsemi er
- Vegir að sumarbústaðahverfum með a.m.k. 30 bústöðum – heimild til að fallast á að slíkur vegur verði héraðsvegur ef farið er fram á slíkt – nýmæli.
- Umsækjandi um nýjan héraðsveg greiðir helming kostnaðar við veginn
- Aðkoma héraðsnefnda/vegasamlaga að skiptingu fjárveitinga til héraðsvega ekki nauðsynleg.
- Sveitarfélögum verður heimilt að yfirtaka héraðsvegi.

LANDSVEGIR-> *Landsvegir eru vegir yfir fjöll og heiðar sem ekki tilheyra neinum af framangreindum vegflokkum og aflagðir byggðavegir á eyðilendum. Á vegum þessum skal yfirleitt einungis gera ráð fyrir árstíðabundinni umferð og minna eftirliti og minni þjónustu en á öðrum þjóðvegum.*

AÐRIR VEGIR OG STÍGAR:

SVEITARFÉLAGSVEGIR-> *Sveitarfélagsvegir eru vegir innan þéttbýlis sem ekki teljast þjóðvegir skv. 8. gr., eru í umsjá sveitarfélaga og ætlaðir eru almenningi til frjálsrar umferðar.*

ALMENNIR STÍGAR-> *Almennir stígar eru reiðstígar, göngu- og hjólreiðastígar sem ætlaðir eru almenningi til frjálstrar umferðar og haldið er við af fé ríkis eða sveitarfélaga.*

➤ Helstu breytingar:

- Heimilt verður að kosta gerð göngu- og hjólreiðastíga meðfram umferðarmestu þjóðvegum.

EINKAVEGIR-> *Einkavegir eru vegir sem hvorki teljast þjóðvegir né sveitarfélagsvegir og eru í eigu einstaklinga, fyrirtækja eða opinberra aðila.*

VEGASKRÁ

- Vegagerðin sér um gerð vegaskrár
 - Skrá yfir alla þjóðvegi (skylda)
 - Skrá yfir aðra vegi í náttúru Íslands þar sem umferð er takmörkuð eða árstíðabundin (heimild)

VEGHALDARAR

- **Vegagerðin:** er veghaldari þjóðvega
- **Sveitarfélög:** eru veghaldarar sveitarfélagsvega
- **Eigendur einkavega:** annast veghald þeirra

FRAMSAL VEGHALDS:

- **Breyting: Sveitarfélög yfirtaka veghald héraðsvega innan sveitarfélagsins.**
 - Sveitarfélag ábyrgist veghaldið að öllu elyti, þ.m.t. nýbyggingar, viðhald og þjónustu
 - Fjárveiting rennur óskert til sveitarfélags.
- Framselja má veghald að hluta eða öllu leyti – óbreytt frá eldri lögum nr. 45/1994.
 - Dæmi: Þéttbýlissamningar um viðhald og þjónustu.
- Ávallt skal gera þjónustusamning
- Vegagerðin hefur eftirlit með veghaldi allra vega sem ætlaðir eru almenningi til frjálstrar umferðar og kostaðir eru af fé ríkisins.

VEGÁÆTLUN – GJALDTAKA

- Vegáætlun – samgönguáætlun – óbreytt fyrirkomulag frá eldri lögum nr. 45/1994.
- Heimild til gjaldtöku af umferð – nýmæli
 - Ákveða má í samgönguáætlun að veghald einstakra vegarkafla þjóðvega skuli kostað að hluta eða öllu leyti með veggjaldi af umferð eða með notkunargjaldi.
- Gjaldtaka af umferð – hvaða kostnað má innheimta
 - Byggingarkostnað
 - Kostnað af viðhaldi og rekstri
 - Þróunarkostnað
 - Eðlilegan afrakstur af fjárfestingu í vegamannvirkjum
- Gjaldtaka má byggjast á eftirfarandi:
 - Sjónarmiðum um vernd umhverfis
 - Umferðaröryggissjónarmiðum
 - Stýringu umferðar, svo sem til að jafna álagi á einstök vegamannvirki, til að greiða fyrir umferð eða til að draga úr sliti vega.
- Kostnaður varðandi héraðsvegi
 - Skipting fjárveitinga til héraðsvega ákveðin af Vegagerðinni á grundvelli reglna sem ráðherra setur
 - Helmingur kostnaðar við nýja héraðsvegi geiðist af fasteignareiganda.
 - Kostnaðarliðir:
 - Land undir veg
 - Hönnun
 - Bygging
 - Eftirlit
 - Nánari ákvæði skal setja í reglugerð
- Kostnaður af hljóðvörnum
 - Vegur lagður þar sem byggð er fyrir – Vegagerðin ber kostnað af hljóðvörnum
 - Byggð skipulögð að vegi – sveitarfélag ber kostnað af hljóðvörnum
 - Umferð um veg eykst umfram það sem gert var ráð fyrir – Vegagerðin ber a.m.k. helming kostnaðar
 - Vegagerðin og sveitarfélag semja um skiptingu kostnaðar í öðrum tilvikum.

AUKIÐ SAMRÁÐ UM SKIPULAG:

- Ávallt skal liggja fyrir tillaga Vegagerðarinnar um legu þjóðvegjar

- Hafa skal samráð við Vegagerðina ef breyting á skipulagi hefur áhrif á þjóðvegakerfið
- Sveitarstjórn skal rökstyðja hvers vegna gengið er gegn tillögu Vegagerðarinnar
- Óheimilt er að ákveða á skipulagi veglínu sem lakari er með tilliti til umferðaröryggis.

SAMNINGAR OG EIGNARNÁM

- Skrifleg tilkynning um fyrirhugaða vegagerð send til hlutaðeigandi landeigenda.
- Fjögurra vikna andmælafrestur
- Skrifleg tilkynning send til landeigenda þar sem tekin er afstaða til fram kominna athugasemda
- Samningaviðræður
 - Skriflegt tilboð um landbætur
 - Tilboðsfrestur eigi skemmri en fjórar vikur
- Náist ekki samningar er málinu vísað til matsnefndar eignarnámsbóta
- Eignarheimild að vegsvæði skal þinglýst og skráð í samræmi við ákvæði þinglýsingalaga og laga um skráningu og mat fasteigna með sama hætti og eignarheimildir að öðrum fasteignum. – Nýmæli að mælt sé sérstaklega fyrir um þetta í vegalögum þrátt fyrir að almenn heimild hafi verið til staðar í þinglýsingalögum.

GERÐ, VIÐHALD OG ÖRYGGI VEGA

- Við lagningu og viðhald vega skal þess gætt að ekki sé valdið meiri áhrifum á umhverfi en nauðsynlegt er til að unnt sé að ná markmiðum vegalagningarinnar á sem hagkvæmastan hátt og þannig að öryggi umferðar verði sem mest.
- Ráðherra getur sett ýmsar reglur er þetta snerta:
 - Um hönnun vega – lágmarkskröfur
 - Með nánari kröfum um viðhald vega.
 - Um upplýsingagjöf til vegfarenda, söfnun og veitingu upplýsinga til vegfarenda.
 - Um umferðaröryggisstjórnun vega.

- Vegir sem opnir eru almenningi til frjálstrar umferðar skulu uppfylla kröfur sem gerðar eru með tilliti til öryggis umferðar, ástands vega, merkinga og annarra þátta sem kveðið er á um í lögum þessum og ber veghaldari ábyrgð á því.
- Umferðaröryggismat á öryggisþáttum nýrra vega.
- Umferðaröryggisrýni
 - Rýni hönnunargagna
 - Lagfæring slysastaða
- Umferðaröryggisúttektir
 - Reglubundnar úttektir á vegakerfinu eftir nánar útfærðum gátlistum.

ÝMSAR BREYTINGAR

- Framlag til rannsókna og þróunar hækkar úr 1% í 1,5% af mörkuðum tekjum
- Breyttar reglur um styrki til samgönguleiða:
 - Upptalning felld úr lögum – reglugerð
 - Vegagerðin geri tillögur til ráðherra um styrki
- Heimilt verður að kosta gerð göngu- og hjólreiðastíga meðfram umferðarmestu þjóðvegum
- Vegagerðinni ótvírætt heimilt að kosta gerð búfjarganga undir veg
- Aukin áhersla á umferðaröryggi.
- Sérstaklega mælt fyrir um að umferð skuli eiga greiða og góða leið um vegi að teknu tilliti til umhverfis-, náttúru og minjaverndar í samræmi við kröfur sem leiða af gildandi lögum á hverjum tíma.

REGLUGERÐIR

- Reglugerð um girðingar meðfram vegum – ákvæði áður í vegalögum nr. 45/1994
- Reglugerð um kostnað við nýja héraðsvegi - nýmæli
- Heimild til að setja reglugerð um hönnun vega
- Heimild til að setja reglugerð um viðhald vega
- Heimild til að setja reglugerð um umferðaröryggisstjórnun vega
- Heimild til að setja reglugerð um gjaldtöku af umferð, þ. á m. um starfsemi og búnað sem notaður yrði við rafræna gjaldtöku.

- Heimild til að setja reglugerð um hvernig upplýsingaöflun um útgjöld vegna samgöngumannvirkja skuli háttað.
- Heimild til að setja reglugerð um upplýsingagjöf til vegfarenda og um söfnun og veitingu upplýsinga til vegfarenda sem hafa þýðingu vegna umferðaröryggis og þróunar umferðar.
- Heimild til að setja reglugerð fyrir umferð sem nauðsynleg er til að girða fyrir skemmdir á vegum eða til að greiða fyrir umferð, s.s. um hámarkspunga bifreiða er fara mega um ákveðna vegarkafla.
- Almenn reglugerðarheimild er í 58. gr. laganna.